

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Dagmar Nygrínové a JUDr. Petra Průchy v právní věci žalobce: **I. M.,** zast. Mgr. Kamilem Tomanem, advokátem, se sídlem Škroupova 441, Hradec Králové, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, Nad Štolou 3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 16. 8. 2004, č. j. 28 Az 44/2004 - 24,

takto:

Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové č. j. 28 Az 44/2004 – 24, ze dne 16. 8. 2004 **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Žalobce (dále jen „stěžovatel“) včas podanou kasační stížností napadá shora označený rozsudek krajského soudu, kterým byla zamítnuta jeho žaloba proti rozhodnutí Ministerstva vnitra ze dne 14. 1. 2004, č. j. OAM-4350/VL-10-P11-2002. Tímto rozhodnutím nebyl stěžovateli udělen azyl podle § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky ve znění pozdějších předpisů (zákon o azylu). Současně bylo vysloveno, že se na cizince nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu.

Stěžovatel současně s kasační stížností požádal o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

V žalobě, která směřovala proti uvedenému rozhodnutí, pak stěžovatel v obecné rovině namítal porušení § 3 odst. 3, § 32 odst. 1, § 46 a § 47 odst. 3 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád), a § 12, § 91 zákona o azylu. Pokud jde o skutkové důvody

odkazoval na žádost o udělení azylu, protokol o pohovoru a ostatní spisový materiál. Požadoval, aby napadané rozhodnutí bylo zrušeno a věc byla vrácena k dalšímu řízení.

V následném rozsudku Krajský soud v Hradci Králové zejména uvedl, že tvrzení stěžovatele o pronásledování jsou natolik obecná a nekonkrétní, že je nelze podřadit pod důvody vymezené zákonem o azylu. Přisvědčil proto závěrům žalovaného správního orgánu. Krajský soud stejně tak dovodil, že skutkový stav byl zjištěn úplně a řádně a neshledal přitom žádných pochybení žalovaného správního orgánu. Z rozsudku lze rovněž dovodit, že krajský soud obdobně jako správní orgán dospěl k závěru, že stěžovatel zemi původu neopustil z důvodů upravených zákonem o azylu, t. j. v důsledku pronásledování pro uplatňování politických práv a svobod, nebo pro odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů (§ 12 zákona o azylu). Na základě výše uvedeného pak Krajský soud v Hradci Králové uvedl, že neshledal naplnění žádného žalobního bodu a žalobu proto jako nedůvodnou zamítl.

Proti tomuto rozsudku podal stěžovatel kasační stížnost. Jako důvody kasační stížnosti stěžovatel uvedl důvody vymezené v § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“). Stěžovatel zejména uvedl, že žalovaný i Krajský soud v Hradci Králové posoudily věc v rozporu s právním řádem a došlo k vážným pochybením v řízení o udělení azylu. Uvedl, že v zemi původu byl policistou, přičemž jeho problémy po opuštění policie mají politický podtext a jsou tu dány důvody pro udělení azylu. Stejně tak uvedl, že žalovaný měl vycházet i z jiných informačních zdrojů, např. ze zpráv Amnesty International. Na základě výše uvedeného pak stěžovatel požadoval, aby byl napadený rozsudek zrušen a vrácen Krajskému soudu v Hradci Králové k dalšímu řízení. V kasační stížnosti stěžovatel požádal i o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

Žalovaný podal ke kasační stížnosti vyjádření, ve kterém zejména uvedl, že popírá oprávněnost podané kasační stížnosti, neboť se domnívá, že jak správní rozhodnutí, tak i rozsudek soudu, byly vydány v souladu s právními předpisy; odkázal na správní spis. Doplnil, že stěžovatel po celou dobu řízení uváděl toliko problémy se soukromými osobami, na domovské orgány se se svými problémy neobrátil.

Nejvyšší správní soud napadené soudní rozhodnutí přezkoumal v souladu s § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které stěžovatel uplatnil v kasační stížnosti.

Po přezkoumání kasační stížnosti Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost je podána včas a jde o rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná. Stěžovatel je zastoupen advokátem.

Před samotným posouzením věci považuje Nejvyšší správní soud za nutné předeslat, že v řízení o kasační stížnosti není jeho úkolem znovu posuzovat, zda měl být stěžovateli azyl udělen, nýbrž je jeho úkolem posoudit, zda předchozí řízení naplňuje důvod či důvody vymezené v § 103 odst. 1 s. ř. s., specifikované stěžovatelem. Stěžovatel za tyto důvody v kasační stížnosti označil důvody vymezené v § 103 odst. 1 pod písm. a), b) a d) s. ř. s.

Podle § 103 odst. 1 s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené: a) nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení, b) vady řízení spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech nebo je s nimi v rozporu, nebo že při jejím zjišťování byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost, a pro tuto důvodně vytýkanou vadu soud, který ve věci rozhodoval, měl napadené rozhodnutí správního orgánu zrušit; za takovou vadu řízení se považuje i nepřezkoumatelnost rozhodnutí správního orgánu pro nesrozumitelnost, d) nepřezkoumatelnosti spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popř. v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.

Z předloženého správního spisu (zejména z návrhu na zahájení řízení o udělení azylu ze dne 20. 9. 2002 a z protokolu o pohovoru k důvodům žádosti o udělení azylu ze dne 13. 11 2002 a jeho doplnění ze dne 19. 11. 2002) přitom Nejvyšší správní soud zejména ve vztahu k souzené věci zjistil, že stěžovatel jako důvod opuštění domovské země po celou dobu azylového řízení uváděl problémy ze strany neznámých osob, jimž přičítal politický podtext. Od roku 1999 pracoval jako kriminalista na oddělení pro boj s korupcí. Dne 3. 5. 2002 byl povolán k požáru, vyšetřoval tento případ. Dům, který shořel, patřil starostovi města. Během vyšetřování společně s kapitánem K. a majorem S. při prohlídce domu našli velké množství narkotik a velké množství peněz. V dalších dnech si stěžovatel všiml, že jej někdo hlídá, pořád k jeho domu přijížděla nějaká auta, okolo chodili divní lidé a sledovali jej. Kapitánu K. a majorovi S. také vyhrožovali, telefonovali k nim domů. Major S. se obrátil na prokuraturu v Minsku s tím, že je jim vyhrožováno. Prokurátor za nimi přijel, při pohovoru, který se konal dne 14. 6. 2002, jim mezi řečí naznačil, aby raději přerušili vyšetřování. Oni to však odmítli a ve vyšetřování pokračovali. Dne 28. 6. 2002 za zvláštních okolností zahynul major S., údajně zemřel na základě zbití ze strany opilých výrostků. Po smrti majora S. propustili dne 2. 7. 2002 stěžovatele i kapitána K. od policie pro neplnění služebních povinností. Poté se stěžovatel obrátil s kapitánem K. na redaktora opozičních novin N. H. (redaktor se jmenoval V. I. K.), aby o celé věci otiskl článek. Po jeho otištění, někdy okolo 15. 8. 2002, začaly zase anonymní telefonáty jemu a příbuzným, že budou on i příbuzní zabiti, pokud se bude stěžovatel danou věcí dále zabývat. Stěžovatel se obával o svůj život, společně s kapitánem K. se nějaký čas skrývali u známého na chatě. Poté zmizela stěžovatelova manželka i s dcerou, a stěžovatel o nich nemá zprávy; možná se skryli u příbuzných, stěžovatel to ale neví jistě. Stěžovatel dále v Bělorusku nemohl zůstat, kvůli obavě o svůj život společně s kapitánem K. za pomoci známých odjel do České republiky. Stěžovatel dále uvedl, že nesouhlasí s politikou tamního prezidenta, aktivně však proti této politice v domovské zemi nevystupoval. Na závěr výše označeného protokolu pak stěžovatel podepsal, že byl seznámen s obsahem protokolu (vedeného za přítomnosti tlumočníka), souhlasí s ním a nežádá doplnění ani změny. Stěžovatel byl rovněž seznámen s informacemi a doklady, které měl správní orgán k dispozici při posuzování situace v domovské zemi; tyto nijak ani na výzvu nedoplnil.

Nejvyšší správní soud v posuzované věci především uvádí, že je nespornou povinností žalovaného získat maximum možných informací, které se vztahují ke stěžovatelově situaci, a na základě shromážděných podkladů rozhodnout, zda účastníku řízení bude azyl udělen či nikoliv a zda se na něho vztahuje překážka vycestování. Při posuzování individuálních případů je přitom třeba vycházet z toho, jaká je v zemi původu úroveň ochrany lidských práv. Je-li zřejmé, že daný stát má funkční mechanismus ochrany lidských práv, tak na žadatele přechází důkazní břemeno při prokazování toho, zda byl pronásledován z důvodů uvedených

v ustanovení § 12 zákona o azylu, případně že se na něj vztahují překážky vycestování ve smyslu § 91 tohoto zákona. Obdobně zdejší soud judikoval i ve svém rozsudku *ze dne 24. 2. 2004, č. j. 6 Azs 50/2003 – 89*, když konstatoval, že *„v řízení o udělení azylu musí správní orgán často rozhodovat v důkazní nouzi“*. Za této situace je nutné zohlednit charakter země původu žadatele o azyl, způsob výkonu státní moci v ní, možnost uplatňování politických práv a další okolnosti, které mají vliv na naplnění důvodu pro udělení azylu. Je-li např. o zemi původu žadatele známo, že stav dodržování lidských práv je špatný, že občanům je upíráno právo na změnu vlády, že dochází k nezákonným popravám, mizením osob, častému používání mučení atd., pak tyto skutečnosti musí správní orgán zohlednit v situaci důkazní nouze, a to ve prospěch žadatele o azyl. Naopak, je-li země původu žadatele o azyl právním státem s demokratickým režimem, je na žadateli o azyl, aby věrohodně doložil, že je skutečně pronásledován.

Vzhledem k tomu, že v posuzovaném případě ze zprávy o dodržování lidských práv v Bělorusku za rok 2002 obsažené ve správním spise je zřejmé, že dodržování lidských práv ze strany státu nadále vykazovalo značné nedostatky a ještě se v několika oblastech zhoršilo, nelze dovodit, že Bělorusko mělo (a má) natolik funkční mechanismus ochrany lidských práv, že by stěžovatel musel výslovně a úplně prokazovat svá tvrzení o pronásledování a o existenci překážek vycestování.

Podle zprávy o dodržování lidských práv za rok 2002 v Bělorusku vydané Úřadem pro demokracii, lidská práva a práci MZ USA ze dne 31. 3. 2003, dodržování lidských práv ze strany režimu nadále vykazovalo značné nedostatky, a ještě se v několika ohledech zhoršilo. Státním orgánům se nadále dařilo odpírat občanům právo na změnu vlády. Bylo zaznamenáno nejméně jedno podezřelé úmrtí politického aktivisty. Státní úřady se příliš nesnažily objasnit zmizení známých členů opozice, ke kterým došlo v dřívějších letech, a během roku bagatelizovaly důvěryhodné zprávy o tom, že do těchto případů jsou zapleteni představitelé režimu. Příslušníci policie se nadále dopouštěli fyzického násilí a místy i mučení ve věznicích na zadržovaných osobách. Rovněž byly hlášeny vážné případy šikany v armádě. Problémy přeplněných věznic přetrvávaly. Docházelo k nezákonnému zatýkání a zadržování občanů bezpečnostními složkami a rapidně se zvýšil počet zjevně politicky motivovaných zatčení. Celá řada těchto osob však byla záhy propuštěna. Státní bezpečnost nadále porušovala právo na soukromí a svobodu pohybu, a to tím, že bedlivě sledovala činnost opozičních politiků, organizací zaměřujících se na ochranu lidských práv a skupin obyvatel. Režim nadále potlačoval svobodu projevu a tisku a nerespektoval svobodu shromažďování a spolčování. Režim prosadil několik nových dekretů, které ještě více omezily i tyto svobody. Zahájil ofenzivu proti nezávislým médiím. V jejím důsledku bylo zastaveno vydávání několika novin a též došlo k uvěznění novinářů na základě obvinění z urážky na cti. Opoziční politická hnutí a politické strany čelily zpřísněným soudním i mimosoudním opatřením včetně fyzického napadání svých představitelů. Členové bezpečnostních složek státu bedlivě sledovali činnost organizací na ochranu lidských práv a v této činnosti jim bránili. Úřady nepřestávaly závažně omezovat práva pracujících na sdružování, organizaci a kolektivní vyjednávání. Nadále docházelo k obchodování se ženami a dětmi.

Nejvyšší správní soud uvádí, že podle ustanovení § 12 zákona o azylu se azyl cizinci udělí, bude-li v řízení o udělení azylu zjištěno, že cizinec je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod, nebo má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má, nebo v případě, že je osobou bez státního občanství, ve státě jeho posledního trvalého bydliště. Podle ustanovení § 2 odst. 6 zákona

o azylu se za pronásledování pro účely tohoto zákona považuje ohrožení života nebo svobody, jakož i opatření působící psychický nátlak nebo jiná obdobná jednání, pokud jsou prováděna, podporována či trpěna úřady ve státě, jehož je cizinec státním občanem, nebo státu posledního trvalého bydliště v případě osoby bez státního občanství, nebo pokud tento stát není schopen odpovídajícím způsobem zajistit ochranu před takovým jednáním.

V posuzované věci je třeba připustit, že stěžovatelem uváděné důvody od počátku řízení o azylu měly politický podtext jen v obecnější poloze, když se stěžovatel dovolával toho, že byl policistou, vyšetřoval případ u starosty města, po smrti majora S. byl od policie propuštěn a vše zveřejnil v opozičních novinách, a kdy v kasační stížnosti upřesnil, že jeho problémy poté, kdy byl propuštěn od policie, tak mají politický charakter. Nejvyšší správní soud v této souvislosti poukazuje na názor vyslovený v rozsudku Vrchního soudu v Praze ve věci vedené pod *sp. zn. 6 A 510/93*, podle něhož, *tvrdí-li žadatel, že emigroval pro odůvodněný strach z pronásledování pro své politické přesvědčení, je přinejmenším zapotřebí, aby byl schopen doložit, že vůbec nějaké politické přesvědčení má, že je schopen je formulovat a prezentovat, a stává se proto ve své domovské zemi vládním úřadům nebo jiným vlivným místům nepohodlným, je proto pronásledován a nebo lze takové pronásledování důvodně očekávat a to – byť spíše výjimečně – i v případě, že dosud své politické přesvědčení v zemi původu neprojevil.* Taková tvrzení by měla být dokládána skutečnostmi co možná ověřitelnými. Podle názoru Nejvyššího správního soudu stěžovatel výše naznačené skutečnosti do určité míry doložil. Poukazoval na sledování neznámými osobami a na vyhrožování z jejich strany, na záhadné úmrtí nadřízeného stěžovatele – majora S., poté co se obrátili na prokuraturu a prokuratura s nimi jednala, na následné propuštění stěžovatele společně s kapitánem K. od policie, a pokračující vyhrožovaní neznámými osobami poté, co dané skutečnosti zveřejnil v opozičních novinách. Uvedl název opozičních novin i jméno redaktora, který zajišťoval uveřejnění příspěvku o celé věci. Bez významu není ani skutečnost, že do ČR podle svého tvrzení z obavy o život přicestoval s kapitánem K., který jako stěžovatel z uváděných důvodů sdílel stejný osud i obavy.

S ohledem na to, že se jednalo o policistu, propuštěného od policie poté, co v opozičních novinách zveřejnil okolnosti případu, který vyšetřoval a v souvislosti s nímž došlo k záhadnému úmrtí nadřízeného stěžovatele - majora S., jenž řídil dané vyšetřování, Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že v době, kdy stěžovatel Bělorusko opouštěl, nebylo zcela možno vyloučit, že nebyl jeho život nebo svoboda bezprostředně ohroženy ve smyslu § 2 odst. 6 zákona o azylu, a závěr správního orgánu a následně soudu o tom, že v posuzované věci nebyly dány důvody pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu, tak není zcela objektivní.

Z informací o zemi původu stěžovatele, z nichž žalovaný správní orgán vycházel, také nelze zcela jednoznačně uzavřít, že v případě stěžovatele, který od počátku řízení poukazuje na to, že žádá o azyl z důvodů, které spojuje s politickým kontextem, přičemž zdůrazňuje, že od roku 1999 pracoval jako příslušník kriminální policie, jeho problémy začaly ve spojení s jeho účastí na vyšetřování požáru u starosty města, a dále pokračovaly za shora popsaných okolností, po případném návratu do Běloruska nebude ohrožen jeho život či svoboda.

Nejvyšší správní soud tedy se zřetelem ke shora uvedenému dospěl k závěru, že rozhodnutí žalovaného ve vztahu k výroku podle §§ 12 a 91 zákona o azylu vychází ze skutkového stavu, který nemá zcela oporu ve spise [§ 76 odst. 1 písm. b) s. ř. s.], a z těchto důvodů je nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů [§ 76 odst. 1 písm. a) s. ř. s.].

Krajský soud měl proto napadené rozhodnutí zrušit pro vady řízení ve smyslu § 76 s. ř. s. Neučinil-li tak, bylo řízení zatíženo vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé [§ 109 odst. 3 s. ř. s., § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.].

Nejvyšší správní soud proto napadený rozsudek Krajského soudu v Praze zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 s. ř. s.). V dalším řízení je krajský soud vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem ve zrušujícím rozsudku (§ 110 odst. 3 s. ř. s.). V novém rozhodnutí o věci rozhodne krajský soud i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

Pokud jde o návrh na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti, vycházel Nejvyšší správní soud z toho, že za situace, kdy byl napadený rozsudek zrušen, nebylo třeba o odkladném účinku kasační stížnosti rozhodovat.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** přípustné opravné prostředky.

V Brně dne 27. září 2005

JUDr. Marie Turková
předsedkyně senátu